

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»
Факультет адвокатури та антикорупційної діяльності
Кафедра організації судових,
правоохоронних органів та адвокатури

АДВОКАТУРА: МИНУЛЕ, СУЧАСНІСТЬ ТА МАЙБУТНЄ

**МАТЕРІАЛИ
XV Міжнародної
науково-практичної конференції**

*14 листопада 2025 року,
м. Одеса*

Одеса
«Юридична література»
2025

УДК 347.965(477)(063)
A288

Редакційна колегія:

Н. М. Бакаянова (голова), завідувачка кафедри організації судових,
правоохоронних органів та адвокатури;
С. К. Костенко, професор;
І. О. Кісліцина, доцент;
М. О. Кравченко, доцент;
О. Г. Свіда, доцент;
П. М. Синицин, доцент;
О. О. Храпенко, доцент;
Л. П. Нестерчук, старший викладач;
Р. Р. Щербатий, асистент

Рекомендовано до друку вченою радою Національного університету «Одеська юридична академія» (протокол № 3 від 15 жовтня 2025 р.)

Адвокатура: минуле, сучасність та майбутнє : матеріали XV
A288 Міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 14 листопада 2025 р.) / редкол.: Н. М. Бакаянова (гол.), І. О. Кісліцина, М. О. Кравченко [та ін.]. — Одеса : Юридична література, 2025. — 664 с.
ISBN 978—966—419—456—0

У збірнику містяться матеріали доповідей XV Міжнародної науково-практичної конференції «Адвокатура: минуле, сучасність та майбутнє», яка відбулася 14 листопада 2025 р. у Національному університеті «Одеська юридична академія». Доповіді учасників присвячені актуальним питанням адвокатури і здійснення адвокатської діяльності в Україні, історії адвокатури, діяльності Національної асоціації адвокатів України, проблемам і перспективам розвитку адвокатського самоврядування, правилам адвокатської етики та юридичній відповідальності адвокатів, зарубіжному і міжнародному досвіду організації та діяльності адвокатури.

УДК 347.965(477)(063)

Відповідальність за зміст та достовірність поданого матеріалу несуть учасники конференції, їхні наукові керівники та рецензенти, які рекомендували ці матеріали до друку.

© Національний університет
«Одеська юридична академія», 2025
ISBN 978—966—419—456—0

гарантії не можуть бути обмежені нормами про правовий режим воєнного стану. Водночас, військова необхідність та посилення діяльності правоохоронних органів створюють значні практичні виклики для її забезпечення. Ефективний захист адвокатської таємниці вимагає від адвокатської спільноти та кожного адвоката активної позиції, суворого дотримання процесуальних норм та негайного реагування на будь-які спроби неправомірного втручання. Забезпечення непопущеності адвокатської таємниці є ключовою умовою для захисту прав людини та підтримання верховенства права в умовах військової дійсності.

Список використаної літератури

1. Конституція України від 28 черв. 1996 р. № 254к/96- ВР. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30, Ст.ст. 59, 131–2. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-vr#Text>
2. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12.05.2015 № 389-VIII. URL: <http://surl.li/blyne>
3. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 05.07.2012 № 5076-VI. URL: <http://surl.li/bvzhp>
4. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012 № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#n742>

Науковий керівник: доцент кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури Національного університету «Одеська юридична академія», кандидат юридичних наук, доцент **Кіслиця Ірина Олександрівна**

Долженко Ю. В.

студентка 1-го курсу магістратури
факультету адвокатури та антикорупційної діяльності
Національного університету «Одеська юридична академія»

РОЛЬ ТРЕТЕЙСЬКИХ СУДІВ У ЗМЕНШЕННІ НАВАНТАЖЕННЯ НА СИСТЕМУ СУДОУСТРОЮ

Сучасна правова система України перебуває у стані постійного реформування, що зумовлено необхідністю підвищення ефективності судочинства, забезпечення доступу громадян до правосуддя та виконання євроінтеграційних зобов'язань. Перевантаженість судів загальної юрисдикції, затримки у розгляді справ, недовіра до судової влади та обмежені фінансові ресурси створюють передумови для пошуку альтернативних механізмів вирішення спорів. У цьому кон-

тексті важливого значення набувають третейські суди, які є одним із ключових елементів системи альтернативного вирішення конфліктів. Їхнє функціонування дозволяє не лише розвантажити державні суди, а й забезпечити швидший, гнучкіший та менш формалізований механізм розгляду приватноправових спорів.

Як слушно зазначає І. Бут, «конституційне право кожного захищати свої права, свободи та законні інтереси будь-яким незабороненим законом способом дозволяє суспільству формувати інститути захисту права, відмінні від судового розгляду — способи альтернативного вирішення приватноправових спорів, до яких і відноситься третейський розгляд» [1, с. 1]. Таким чином, третейські суди є прямим проявом реалізації конституційного права людини на вільний вибір способу захисту своїх інтересів, що відповідає принципам правової держави та верховенства права.

З огляду на євроінтеграційні процеси, Україна має привести власну систему правосуддя у відповідність до стандартів Європейського Союзу. Після подання заявки на членство у ЄС у лютому 2022 року [2] держава взяла на себе зобов'язання реформувати судову систему, зокрема забезпечити її незалежність, ефективність і прозорість. Одним із напрямів цих реформ є розвиток інститутів альтернативного вирішення спорів, зокрема третейського розгляду, що є важливою складовою європейської моделі правосуддя. Розширення ролі таких механізмів дозволяє реалізувати принцип субсидіарності — коли держава не втручається в приватні спори, якщо сторони можуть самостійно врегулювати їх за допомогою незалежного недержавного органу.

Незалежність судової влади, як відзначається у європейських документах, є необхідною умовою функціонування демократичного суспільства [3]. Водночас справедливий і неупереджений розгляд справ, гарантований Конституцією України та Європейською конвенцією з прав людини, передбачає не лише доступ до державного суду, а й можливість скористатися альтернативними механізмами вирішення спорів [4, с. 52–59]. Саме тому розвиток третейських судів слід розглядати не як конкуренцію державним судам, а як їхнє ефективне доповнення.

У 2016 році ухвалення змін до Конституції України [5] започаткувало масштабну судову реформу, метою якої стало створення незалежної, ефективної та добросесної судової системи. Водночас у Конституції було закріплено норму про можливість визначення законом обов'язкового досудового порядку врегулювання спорів [6]. Цей припис фактично легалізує можливість розширеного використання третейського розгляду як стадії досудового врегулювання, що сприяє зменшенню навантаження на державні суди та підвищує ефективність правосуддя.

Впровадження механізмів досудового врегулювання спорів — через медіацію, переговори або третейські суди — дозволяє сторонам досягти згоди без залучення державної судової системи. Це не лише економить процесуальний час, а й суттєво скорочує фінансові витрати, що особливо актуально для суб'єктів господарювання. У сучасних умовах перевантаженості судової системи України така практика має не лише прагматичне, а й стратегічне значення для забезпечення стабільності правовідносин і зміцнення довіри до правосуддя [7].

Досвід держав Європейського Союзу свідчить, що третейські суди й інші форми альтернативного врегулювання спорів (ADR — Alternative Dispute Resolution) сприяють ефективному функціонуванню правової системи. Їх широке застосування дозволяє зменшити кількість справ, які розглядаються державними судами, прискорити вирішення конфліктів та знизити рівень конфронтації між сторонами. Важливим наслідком розвитку таких інститутів є підвищення довіри суспільства до правосуддя, адже громадяни отримують можливість вирішувати спори швидко, неупереджено та без надмірного бюрократизму.

Як зазначає О. Козакевич, «слід зазначити, що й досі третейське судочинство розвивається дуже повільно, неоднозначно сприймається як юристами, так і громадянами та залишається недостатньо дослідженим» [8, с. 18]. Це твердження підтверджує, що розвиток третейських судів в Україні потребує як законодавчого вдосконалення, так і підвищення рівня правової культури суспільства.

Нормативною основою функціонування третейських судів є Закон України «Про третейські суди» [9]. У ньому закріплено, що третейський суд — це недержавний незалежний орган, створений за угодою заінтересованих осіб для вирішення спорів, що виникають із цивільних та господарських правовідносин. Цей закон визначає процедуру утворення третейських судів, вимоги до третейських суддів, порядок розгляду справ і виконання рішень. Його норми спрямовані на забезпечення неупередженості, компетентності та законності третейського розгляду.

Переваги третейського судочинства є очевидними. По-перше, воно забезпечує швидкість розгляду справ, оскільки процедури менш формалізовані, ніж у державних судах. По-друге, рішення третейського суду є обов'язковим для виконання, що гарантує юридичну визначеність. По-третє, сторони мають можливість самостійно обирати суддів, що підвищує рівень довіри до процесу. Нарешті, третейські суди сприяють зменшенню процесуальних витрат і навантаження на державні суди, що є надзвичайно важливим у період реформування судової системи.

Попри позитивний потенціал третейського судочинства, його розвиток стримується низкою факторів. Насамперед це недостат-

ня інституційна підтримка з боку держави, відсутність ефективного контролю за діяльністю недержавних судів, а також певна кількість зловживань, що дискредитували цей інститут у минулому. Водночас активне впровадження третейського розгляду спорів у господарській сфері, особливо між підприємствами малого та середнього бізнесу, може стати потужним чинником зменшення навантаження на систему судоустрою.

Підсумовуючи, можна зазначити, що третейські суди є важливим інструментом забезпечення ефективності судової системи України. Вони сприяють дотриманню принципів доступності, економічності та оперативності правосуддя, відповідають європейським стандартам та сприяють реалізації права кожного на справедливий і швидкий розгляд справи. Для подальшого розвитку цього інституту необхідним є вдосконалення нормативної бази, забезпечення державної підтримки, підвищення рівня правової культури та довіри громадян до альтернативних способів вирішення спорів. Активізація роботи третейських судів може стати одним із ключових напрямів реформування української системи правосуддя, сприяючи її стабільності, прозорості та відповідності європейським вимогам.

Список використаної літератури

1. Бут І. О. Розгляд цивільно-правових спорів третейськими судами в Україні: автореф. дис.... канд. юрид. наук: 12.00.03. Одеса, 2016. 20 с.
2. Переговори про вступ України до ЄС: повний гід у 12 питаннях. URL <https://eu-ua.kmu.gov.ua/news/peregovory-pro-vstup-ukrayiny-do-yes-povnyj-gid-u-12-pytannyah-i-10-mifah-2>.
3. Висновок № 1 (2001) Консультативної ради європейських суддів для Комітету міністрів Ради Європи про стандарти незалежності судових органів та незмінюваність суддів. URL https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_a52#Text.
4. Завальнюк І. В. Право на справедливий суд та право на судовий захист: аспекти співвідношення. *Київський часопис права*. 2022. № 1. С. 52–59.
5. Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя). Закон України від 2 червня 2016 року. *Відомості Верховної Ради*. 2016. № 28. Ст. 532. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1401-19#n2>
6. Конституція України від 28 червня 1996 року. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
7. Тінювий звіт до розділу 23 «Правосуддя та фундаментальні права» Звіту Європейської ко-місії щодо України у 2023 році. URL https://euneighbourseast.eu/wp-content/uploads/2024/09/ali_shadowreport_chapter23.pdf.
8. Козакевич О. М. Третейські суди та доступ до правосуддя. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2020. № 4. С. 14–21.

9. Про третейські суди. Закон України від 11 травня 2004 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 35. Ст. 412.

Науковий керівник: доцент кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури Національного університету «Одеська юридична академія» кандидат юридичних наук, доцент **Свида Олексій Георгійович**

Жупаненко Т. С., Панасюк В. О.

студентки 4-го курсу факультету
адвокатури та антикорупційної діяльності
Національного університету «Одеська юридична академія»

КОМУНІКАТИВНІ НАВИЧКИ АДВОКАТА У ВЗАЄМОДІЇ З КЛІЄНТОМ

Адвокатська діяльність є однією з найбільш соціально значущих і складних сфер професійної практики, яка вимагає від фахівця не лише ґрунтовних юридичних знань, але й високого рівня комунікативної культури. У сучасному суспільстві, що характеризується інформаційною насиченістю, високою динамікою соціальних процесів і зростанням правової свідомості населення, вміння адвоката налагоджувати ефективну взаємодію з клієнтом стає ключовим чинником його професійної успішності. Комунікативні навички адвоката — це не просто здатність до мовлення чи передавання інформації, а комплекс знань, умінь, особистісних якостей і психологічних механізмів, що забезпечують ефективне спілкування в процесі здійснення правової допомоги.

Згідно зі статтею 11 Правил адвокатської етики, від адвоката вимагається високий рівень професійної підготовки, глибоке знання законодавства, практики його застосування, володіння методикою і тактикою адвокатської діяльності, у тому числі ораторським мистецтвом [1]. Ці нормативні положення свідчать, що комунікативна компетентність є невід'ємним елементом професійної компетенції адвоката. Професійна компетентність передбачає сукупність галузевих знань, практичних навичок, етичних і моральних принципів, а також емоційно-вольових якостей, які формують здатність адвоката діяти ефективно в умовах високої відповідальності. Якщо професійна компетентність є основою діяльності адвоката, то комунікативна компетентність є формою її реалізації у взаємодії з людьми.

Особливість комунікації між адвокатом і клієнтом полягає у тому, що вона завжди відбувається в умовах емоційної напруги, стресу або конфлікту інтересів. Клієнт часто перебуває у стані тривоги, невпев-